

Nr 258.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften; given Stockholms slott den 14 mars 1930.

Kungl. Maj:t vill härmed, under åberopande av bilagda utdrag av statsrådsprotokollet över finansärenden för denna dag, föreslå riksdagen att antaga härvid fogade förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Under Hans Maj:ts
Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

Adolf Dahl.

Förslag

till

förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Häri genom förordnas, att 1, 3, 7 och 8 §§ förordningen den 19 november 1914 angående stämpelavgiften skola i nedan angivna delar erhålla följande ändrade lydelse:

1 §.

I fråga om stämpel till expeditionerna hänföres statsmyndigheterna till följande avdelningar:

Första avdelningen:

Underdomstolar i stad; gränsetullrätter; krigsrätter; överståthållarämbetet för uppboråsärenden; överståthållarämbetet för polisärenden utom i mål och ärenden angående tillämpning av lagen om fattigvården och lagen om samhällets barnavård; magistrater och övriga till statsförvaltningen hörande myndigheter i städer och köpingar; — — — upptagna.

— — — — —

Tredje avdelningen:

Chefsämbeten och förvaltande myndigheter vid armén och marinen; överståthållarämbetets kansli; överståthållarämbetet för polisärenden i mål och ärenden angående tillämpning av lagen om fattigvården och lagen om samhällets barnavård; Kungl. Maj:ts befallningshavande och till landsstaten hörande tjänstemän; — — — lantmätare.

Fjärde avdelningen:

Rikets hovrätter; — — — bank- och fondinspektionen; sparbanksinspektionen; riksräkenskapsverket; — — — stuteriöverstyrelsen.

— — — — —

3 §.

I avseende på expeditionernas förseende med stämpel gäller, med de här nedan i 7 § nämnda undantag och med iakttagande beträffande gravationsbevis av vad i 4 § stadgas, denna tariff:

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
----- <i>Bevis</i> angående domstols beslut om ersättning av allmänna medel åt vittnen och upplysningsvis hörda personer, åt den, som enligt särskilda lagar förordnats till rättegångsbiträde, åt personer, till vilka jämlikt lagen om handräckning åt utländsk domstol eller lagen om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ sådan ersättning må utgå, eller åt den, som enligt lagen om tolks anlitande vid domstol biträtt såsom tolk utan att vara till allmän tolk förordnad										
» att begärd expedition icke utbekommit										
» om mottagande av handlingar, som utmättningsman är pliktig att utan särskild begäran meddela sökande.....										
» vederhäftighets-.....										
----- » ; se även <i>Intyg</i> .										
----- <i>Kvittens</i>										
<i>Körkort</i> , innefattande tillstånd till förande av automobil eller motorcykel										
dock att körkort för krigs-	8	—	—	—	10	—	—	—	—	—

	1		2		3		4		5	
	Avd.		Avd.		Avd.		Avd.		Avd.	
	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.	Kr.	ö.
makten tillhörande person, som under militärtjänstgöring utbildats till förare, är från stämpel										
<i>Lagfartsbevis; se Bevis.</i>										
<i>Tomträttsbok, utdrag av — — — in-teckning i tomträtt .....</i>										
<i>Trafikkort, innefattande tillstånd att tjänstgöra som förare av automobil i yrkesmässig trafik .....</i>	8				10					
<i>Tullförpassning; se Förpassning.</i>										
<i>Underrättelse — — — — —</i>										
— vattenlagen										
» om förhör, som avses i 5 kap. sinnessjuklagen										
<i>Utdrag av — — — patent- och registreringsverket.</i>										

7 §.

Från — — — befriad.

Dessutom — — — inrättning angående tillämpning av lagen om samhällets barnavård;

domstol eller skiljedomstol, vilken det tillkommer att avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist, i mål och ärenden, som handläggas enligt lagen om handräkning vid svensk domstol åt vissa internationella organ;

fattigvårdssamhällen — — — sjukvårdsinrättningar, allmänna;

sjukvårdsläkare vid kommunalt eller enskilt sinnessjukhus i ärende rörande sådant förhör, som avses i 5 kap. sinnessjuklagen;

skogsvårdsstyrelser; — — — överförmyndare.

Frihet — — — yrkesinspektionen.

Konungen — — — hamnar.

8 §.

Följande enskilda handlingar skola, även där de äro utfärdade av offentlig myndighet, förses med stämpel på sätt här nedan stadgas.

Obligation, som utfärdas här i riket, skall av obligationsutgivaren före utlämnandet förses med stämpel av 60 öre för belopp, ej överstigande 100 kronor, och därutöver 60 öre för varje påbörjat hundratal kronor;

dock att frihet från sådan stämpel äger rum för svenska statens, landstings, kommuners, Sveriges allmänna hypoteksbanks, konungariket Sveriges stadshypotekskassas, Svenska bostadskreditkassans och Svenska skeppshypotekskassans obligationer, så ock för obligationer, utfärdade av svenskt aktiebolag, som har till ändamål att idka belåning av fast egendom eller tomträtt.

Sökes — — — konkurs.

Varda — — — beloppen.

Obligation — — — härtill.

Därest — — — riket.

Denna förordning träder i kraft den 1 juli 1930; dock skall vad som stadgas i 3 § under rubrikerna *trafikkort* och *underrättelse* samt i 7 § om sjukvårdsläkare gälla först från och med den 1 januari 1931.

Utdrag av protokollet över finansärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 14 mars 1930.

Närvarande:

Statsministern LINDMAN, ministern för utrikes ärendena TRYGGER, statsråden LÜBECK, BESKOW, LUNDAVIK, BORELL, VON STEYERN, MALMBERG, LINDSKOG, BISSMARK, JOHANSSON, DAHL.

Efter gemensam beredning med cheferna för justitie-, försvars-, social- och kommunikationsdepartementen anmäler chefen för finansdepartementet, statsrådet Dahl, förslag till ändringar i förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften.

Föredraganden anför:

Stämpel i
fattigvårds-
och barna-
vårdsmål.

»Enligt 3 § stämpelförordningen är kommunikationsresolution, som utfärdas av någon av de i förordningen till första avdelningen hänfödda myndigheterna, fri från stämpel under det att utslag under rubrik, som av sådan myndighet utgives till part, som författningsenligt är skyldig att lösa detsamma, skall beläggas med stämpel till belopp av för första arket 4 kronor, för andra arket 3 kronor och för varje av de övriga arken 3 kronor 25 öre. Hos de under tredje avdelningen upptagna myndigheterna skall erläggas stämpel för kommunikationsresolution med 2 kronor och för utslag under rubrik med respektive 6, 4 och 4 kronor. Bland myndigheter, tillhörande första avdelningen, märkes överståthållarämbetet för polisärenden, under det att länsstyrelserna tillhöra tredje avdelningen. Expeditioner av enahanda slag från sistnämnda båda myndigheter bliva således belagda med stämpel till olika belopp. Häremot torde för de flesta fall icke vara något att invända. I ett par fall synes emellertid förhållandet i fråga kunna giva anledning till erinran. Sålunda ankommer handläggning av mål och ärenden angående tillämpning av lagarna om fattigvården och om samhällets barnavård i Stockholm å överståthållarämbetet för polisärenden och i övrigt å länsstyrelserna. Att i dessa fall expeditionerna skola bliva föremål för olika stämpelbeläggning torde i och för sig knappast kunna anses fullt tillfredsställande. Förhållandet i fråga har emellertid kommit att särskilt uppmärksammas efter ikraftträdandet av den vid 1926 års riksdag i syfte att nedbringa antalet fattigvårdsmål och mål angående samhällets barnavård beslutade ändringen i 7 § stämpelförordningen. Genom detta beslut upphävdes nämligen i väsentlig mån den tidigare för vissa parter i sådana mål rådande stämpelfriheten. Sålunda

stadgas numera i berörda författningsrum, att från stämpelavgift äro befriade, bland andra, dels barnavårdsnämnder, dock att stämpelfrihet icke äger rum i sådana fall, då barnavårdsnämnd för talan för kommun i mål mot annan kommun eller mot allmän anstalt eller inrättning angående tillämpning av lagen om samhällets barnavård, dels fattigvårdssamhällen och fattigvårdsinrättningar, dock att stämpelfrihet icke äger rum i mål mellan fattigvårdssamhällen eller mellan allmän anstalt eller inrättning och fattigvårdssamhälle angående tillämpning av lagen om fattigvården, dels ock kommuner i mål och ärenden angående tillämpning av lagen om samhällets barnavård, dock att stämpelfrihet icke äger rum i mål mellan kommuner eller mellan allmän anstalt eller inrättning och kommun. Med den uppfattning, som ligger till grund för berörda ändring i stämpelförordningen, läser knappast bestämmelsen att kommunikationsresolution av överståthållarämbetet för polisärenden — och således även i mål av nu omförmälda slag — är fri från stämpel kunna anses förenlig; ej heller överensstämmer väl därmed att stämpeln beträffande de expeditioner i övrigt, som kunna ifrågakomma i mål av förevarande art, är lägre hos överståthållarämbetet för polisärenden än hos länsstyrelserna. Skillnaden mellan de olika stämpelbeloppen kan visserligen sägas i viss mån motvägas av lösen, som utgår på grund av bestämmelserna i förordningen den 7 december 1883 angående expeditionslösen. Enligt § 3 i denna förordning skola nämligen kommunikationsresolutioner och utslag med rubrik, om de utfärdas av överståthållarämbetet för polisärenden, beläggas med lösen till vissa belopp medan motsvarande expeditioner från länsstyrelserna äro fria från lösen. I § 15 är emellertid stadgat det undantaget, att kommunikationsresolution och utslag med rubrik, som utgives till part, vilken utan särskild begäran är skyldig att lösa detsamma, i fattigvårdsmål, som handläggas av överståthållarämbetet för polisärenden, skola utfärdas utan lösen.

Den bristande likformigheten i fråga om avgifterna för expeditioner i mål av nu omförmäld art har även påpekats i framställningar till Kungl. Maj:t från dels *justitieombudsmannen* den 15 december 1928 dels ock *överståthållarämbetet* den 31 maj 1929. Justitieombudsmannen avslutar sin skrivelse, beträffande vars närmare innehåll jag tillåter mig hänvisa till hans ämbetsberättelse till 1929 års riksdag, sid. 27 ff., med uttalandet, att han för det dåvarande ansåge det så mycket mindre lämpligt att framlägga något förslag i ämnet, som frågans lösning uppenbarligen kunde tänkas röna inverkan av den omorganisation av överståthållarämbetet, som vore å bane.

Överståthållarämbetet har i sin skrivelse — under hänvisning till den av mig förut berörda år 1926 vidtagna ändringen i 7 § stämpelförordningen — gjort gällande, att 3 § i förordningen borde ändras därhän, att avgift för stämpel till kommunikationsresolution upptoges med visst belopp och att den likaledes förut omnämnda bestämmelsen i 15 § lösenförordningen

borde upphävas, ävensom hemställt, att Kungl Maj:t måtte vidtaga den åtgärd, vartill omständigheterna kunde föranleda.

För egen del finner jag det önskligt att sådana bestämmelser givas, att expeditioner i nu ifrågavarande mål och ärenden komma att beläggas med avgifter till samma belopp, vare sig de handläggas av överståthållarämbetet för polisärenden eller av länsstyrelserna. Den av justitieombudsmannen berörda frågan om omorganisation av överståthållarämbetet lär icke — sedan föregående års riksdag avslagit av Kungl. Maj:t framlagt förslag i ämnet — böra föranleda uppskov med de erforderliga författningsändringarna. Vid övervägande av på vilket sätt likformighet i avseende å stämpelbeläggningsen skall kunna åstadkommas har den lämpligaste utvägen synt mig vara att vidtaga sådan ändring i 1 § stämpelförordningen, att överståthållarämbetet för polisärenden i fråga om stämpel till expeditioner i förevarande mål och ärenden hänföres till tredje avdelningen. Till frågan om den ändring i lösenförordningen, som jämväl synes böra vidtagas, torde jag få senare återkomma.

Stämpel till expeditioner från sparbanksinspektionen.

Genom beslut vid 1929 års riksdag inrättades en central myndighet, sparbanksinspektionen, för tillsyn över sparbankerna. Denna myndighet torde i fråga om stämpel till expeditioner böra hänföras till samma avdelning i 1 § stämpelförordningen som bank- och fondinspektionen eller till fjärde avdelningen.

Stämpelfrihet för vissa internationella organ m. m.

Genom proposition den 31 december 1929 (nr 6) har Kungl. Maj:t föreslagit riksdagen att antaga vid propositionen fogat förslag till lag om handräckning vid svensk domstol åt vissa internationella organ. Propositionen har bifallits av riksdagen (skrivelse nr 45). Enligt ifrågavarande lagförslag, vid vars utarbetande lagen den 6 mars 1899 (nr 12, sid. 1) om handräckning åt utländsk domstol i väsentliga delar tjänat såsom förebild, skall svensk underdomstol under vissa närmare angivna förutsättningar vara skyldig lämna handräckning åt domstol eller skiljedomstol, vilken det tillkommer att avgöra tvist mellan stater, eller annat internationellt organ, som tillsatts för behandling av sådan tvist. Vid anmälan den 22 november 1929 inför Kungl. Maj:t av berörda förslag uttalade chefen för justitiedepartementet, att vad som funnes stadgat angående frihet från lösen och stämpel i ärende, handlagt på grund av 1899 års lag, även syntes böra tillämpas i fråga om handräckning, som avsåges i förslaget. Jag förordar nu, att härav påkallad ändring i stämpelförordningens 3 och 7 §§ vidtages. Frågan om den erforderliga ändringen i lösenförordningen torde få i annat sammanhang underställas Kungl. Maj:ts prövning.

I 57 § utsökningslagen föreskrives bland annat skyldighet för utmättningsman att, då fordringsbevis avlämnas till honom för utmättningsvinande, därom meddela borgenären bevis. Sådant bevis är enligt stadgande i 3 § stämpelförordningen fritt från stämpel. Sakkunniga för utredning rörande landsfiskalernas m. fl. medelsförvaltning hava den 31 januari 1930 avlämnat förslag till vissa författningsändringar, vilka ansetts kräva riksdagens medverkan. Bland annat föreslås införande i 9 § utsökningslagen av stadgande, att landsfiskal och stadsfogde skola vara pliktiga att i varje mål, i vilket utmätning eller annan deras åtgärd enligt utsökningslagen äskas, utan avgift tillställa sökanden å särskild, för ändamålet fastställd blankett utfärdat bevis om mottagandet av handlingarna i ärendet och, därest vid dessa fogats fordringsbevis, särskilt angiva detta. I samband med nu nämnda ändring i 9 § skulle nyss berörda föreskrift i 57 § utgå. Vidare föreslås, att stadgandet om stämpelfrihet för bevis, som meddelas borgenär enligt 57 § utsökningslagen, skall ändras till att avse mottagningsbevis, som meddelas sökanden enligt 9 § utsökningslagen.

Stämpelfrihet för vissa bevis, som utfärdas av utmättningsman.

De ändringar, som sålunda föreslagits, åsyfta att bereda inventeringsförrättare hos utmättningsman möjlighet att konstatera, om inkomna utsökningsmål blivit införda i dagboken över utsökningsmål. En viss möjlighet härtill skulle enligt förslaget ernås därigenom, att blanketterna för mottagningsbevisen skulle vara infogade i block och utskrivnas genom självkopiering i två exemplar, varav kopian kvarstannade i blocket såsom verifikation till dagboken.

Enligt vad chefen för socialdepartementet meddelat mig, har det icke syntts nödigt att vidtaga ändringar i utsökningslagen för att ålägga utmättningsman skyldighet att meddela nu ifrågasatta mottagningsbevis utan hava erforderliga föreskrifter härom ansetts lämpligen böra utfärdas i administrativ ordning. För stadgande av stämpelfrihet beträffande dylika bevis kräves däremot beslut av riksdagen. På sätt de sakkunniga föreslagit torde bevisen böra vara fria från stämpel, då skyldigheten att meddela desamma föreskrives i ett statens intresse, vinnandet av ökad kontroll beträffande utmättningsmännens förvaltning av exekutionsmedel. Den ändring i stämpelförordningen, som således är påkallad, synes mig kunna ske på det sättet, att rubriken i 3 § rörande bevis enligt 57 § utsökningslagen ersättes med en rubrik av följande lydelse: bevis om mottagande av handlingar, som utmättningsman är pliktig att utan särskild begäran meddela sökande. Denna avfattning, som är något vidare än den de sakkunniga föreslagit, har valts för att möjliggöra stämpelfrihet jämväl för mottagningsbevis i andra mål än mål enligt utsökningslagen, därest det skulle finnas lämpligt att, såsom i avgivna yttranden över de sakkunnigas förslag hemställts, utvidga skyldigheten för utmättningsman att meddela mottagningsbevis, t. ex. till mål enligt införsellagen eller lagen om avbetalningsköp.

Stämpelavgift för körkort m. m.

Genom proposition den 14 februari 1930 (nr 121) har Kungl. Maj:t begärt riksdagens yttrande över inom kommunikationsdepartementet utarbetade förslag till motorfordonsförordning och vägtrafikstadga. Till grund för berörda förslag ligger ett av tillkallade sakkunniga avgivet betänkande (Statens offentliga utredningar 1929:16). I detta betänkande omförmåla de sakkunniga (sid 242), att det från militärt håll — under hänvisning till det stora antal motorfordon, som vore i bruk inom försvarsväsendet — framhållits såsom angeläget, att de kostnader, som för kronan vore förenade med iakttagande av vissa föreskrifter i motorfordonsförordningen, nedbringades, därvid såvitt nu är i fråga förordats, att krigsmakten tillhörande personal, som utbildats till förare, skulle äga att efter avlagda prov och på framställning av vederbörande militära myndighet hos länsstyrelse *utan avgift* utbekomma körkort. De sakkunniga hava icke haft något att erinra mot vad sålunda föreslagits och hemställt, att riksdagens bifall härtill måtte utverkas.

Även jag finner detta förslag böra biträdas. Jag vill emellertid i detta sammanhang fästa uppmärksamheten på, att någon självständig rubrik för körkort för närvarande icke finnes i 3 § stämpelförordningen. Körkort är i stället att hänföra under rubriken 'tillståndsbrev för utövande av näring eller yrke'. Sistnämnda rubrik torde knappast kunna anses fullt lämplig, då det gäller körkortet. Det övervägande antalet aspiranter på dylika lära nämligen numera utgöras av andra än sådana, som avse att utöva körning med automobil såsom näring eller yrke. Jag tillstyrker därför, att i sistnämnda författningsrum körkort upptages under en särskild rubrik och att där angives, att krigsmakten tillhörande person, som utbildats till förare under militärtjänstgöring, skall erhålla körkort utan stämpel.

Enligt 29 § förslaget till motorfordonsförordning må automobil i yrkesmässig trafik endast föras av den, som därtill erhållit särskilt tillstånd, i förslaget benämnt trafik kort. Även trafik kort synes lämpligen böra upptagas under självständig rubrik i 3 § stämpelförordningen och i stämpelhänseende behandlas lika med körkort; dock bör den nyss förordade stämpelfriheten för krigsmän i visst fall tydligen ej avse trafik kort.

Stämpelfrihet för vissa sjukvårdsläkare m. m.

Enligt 38 § sinnessjuklagen den 19 september 1929 (nr 321), vilken lag träder i kraft den 1 januari 1931, må för vinnande av utredning angående omständigheter av betydelse för frågan, huruvida den, som är för vård eller jämlikt 28, 32 eller 33 § i lagen för observation intagen å sinnessjukhus, är i behov av vård å sådant sjukhus, vid allmän underrätt kunna anordnas förhör med personer, vilka kunna antagas äga kännedom om dylika omständigheter. Om sådant förhör skall rätten eller domaren, enligt 39 § 2 mom. andra stycket, underrätta vissa i berörda lagrum närmare angivna personer. Då såsom 1926 års sinnessjuksakkunniga anfört i sitt betänkande (Statens offentliga utredningar 1927:10, sid. 85) några kostnader för så-

dana underrättelser icke synas böra få uppkomma, torde stadgande, att underrättelserna i fråga skola vara fria från stämpel, böra upptagas i 3 § stämpelförordningen. Enligt 39 § 4 mom. skall rätten eller domaren, sedan förhör hållits, tillställa sjukvårdsläkaren protokoll över förhöret. Som sjukvårdsläkaren icke behöver vara anställd i statens tjänst utan kan hava anställning vid kommunalt eller enskilt sjukhus, torde nyssberörda bestämmelse, såsom ock de sinnessjuksakkunniga anfört (sid. 87), böra kompletteras genom en sådan ändring i 7 § stämpelförordningen, att läkaren erhåller protokollet fritt från stämpel. I annat sammanhang lär jag få anmäla frågan om av bestämmelserna i sinnessjuklagen påkallad ändring i lösenförordningen.

Obligation, som utfärdas här i riket, skall enligt 8 § stämpelförordningen av obligationsutgivaren före utlämnandet förses med stämpel av 60 öre för belopp, ej överstigande 100 kronor, och därutöver 60 öre för varje påbörjat hundratal kronor. Dock äger frihet från sådan stämpel rum för svenska statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks och konungariket Sveriges stadshypotekskassas samt, enligt beslut vid 1929 års riksdag, för Svenska bostadskreditkassans och Svenska skeppshypotekskassans obligationer. Ifrågavarande stämpelavgift, som infördes år 1894 och därvid bestämdes till 30 öre för 100 kronor, höjdes till sitt nuvarande belopp år 1917.

Uti särskilda till finansdepartementet inkomna framställningar har nu hemställts om proposition till riksdagen med förslag till sådan ändring i nyssnämnda författningsrum, att obligationer, som utfärdas av kommuner, landsting och vissa inteckningskreditaktiebolag skola bliva befriade från stämpel.

Sälunda har *Svenska stadsförbundets finansråd* i skrivelse den 20 november 1929 gjort sådan hemställan i fråga om obligationer, som utfärdas av kommuner. I skrivelsen har anförts i huvudsak följande:

'Innan finansrådet närmare ingår på utvecklande av skälen för denna framställning, tillåter sig finansrådet lämna en översikt över primärkommunernas och landstingens obligationsemissioner och de därav influtna stämpelmedlen. Nedanstående sammanställning grundar sig på uppgifter i Aktiebolaget Göteborgs banks senaste översikt över obligationsmarknaden i Sverige. Anmärkas bör, att man ej utan vidare kan utgå ifrån, att hela det uppgivna beloppet blivit försält och alltså belagt med stämpel. Siffrorna böra sålunda betraktas såsom maximisiffror.

År	Emissioner	Stämpel
1919	48,816,000	292,896
1920	55,846,000	335,076
1921	56,385,000	338,310
1922	36,899,000	221,394
1923	20,304,000	121,824
1924	6,000,000	36,000

Frihet för kommuner och landsting samt inteckningskreditaktiebolag från emissionsstämpel å obligationer.

Kommuner och landsting. Svenska stadsförbundets finansråd.

År	Emissioner	Stämpel
1925	25,000,000	150,000
1926	5,000,000	30,000
1927	—	—
1928	17,766,000	106,596
	272,016,000	1,632,096

Av sammanställningen framgår, att medan emissionerna under de första fem åren av perioden uppgingo till sammanlagt 218,250,000 kronor, de under periodens senare hälft belöpte sig till allenast 53,766,000 kronor eller ungefär en fjärdedel av den förra summan. Det härå belöpande stämpelbeloppet utgjorde under de första fem åren i genomsnitt 261,900 kronor årligen, men under de fem sista allenast 64,519 kronor årligen. Under de tre första kvartalen av år 1929 utgjorde emissionerna 5,977,000 kronor, var emot svarar ett stämpelbelopp av 35,862 kronor.

Orsaken till den påfallande minskningen i de kommunala obligationslånen anger Göteborgsbanken — med all rätt — vara den, att kommunerna i allt större utsträckning kunna fylla sina lånebehov på annat sätt. Det är otvivelaktigt ett faktum, att kommunerna i allt mera ökad utsträckning tillgodose sitt lånebehov genom upptagande av lån mot reverser hos statens pensionsfond, hos livförsäkringsbolag, kassor o. d.

I främsta rummet har denna tendens föranletts av den ökade fondbildningen hos de långivande inrättningarna, vilken medfört, att väsentligt större kapital än tillförene stå kommunerna till förfogande från dessa lånekällor. I viss mån har emellertid den omförmälda minskade användningen av obligationslånetypen förorsakats av de låntagande kommunernas strävan att undvika obligationsstämpeln, som för denna form av upplåning utgör en extra kostnad och ställer den i ett ogynnsammare läge vid konkurrens med reverslånen. Det torde ock vara uppenbart, att i de fall, då en kommun har att välja mellan de båda låneformerna, obligationslån och reverslån, den extra belastningen å obligationslånen så tillvida för kommunerna inverkar oförmånligt på lånevillkoren, att räntan å ett reverslån kan av reverslånegivaren skäligen betingas något högre, än som vore fallet, därest det konkurrerande obligationslånet icke vore belagt med stämpelavgift. Förhandenvaron av stämpelavgift för kommunala obligationer utgör en av staten på kommunerna lagd tunga, som icke endast drabbar dessa direkt och påtagligt i de fall då obligationslåneformen kommer till användning, utan även, som nyss påvisats, kan indirekt på ett för kommunerna ogynnsamt sätt påverka lånemarknaden.

Olämpligheten av denna statliga skatteform är sålunda uppenbar. Och då därtill kommer, att dess statsfinansiella betydelse torde vara så gott som oväsentlig — i medeltal har obligationsstämpeln å kommunala lån, enligt vad ovan angivits, för de sista fem åren uppgått till allenast cirka 65,000 kronor om året — bör ifrågasvarande stämpelavgift snarast möjligt avskaffas.

Slutligen må här anmärkas, att i Norge icke erlägges någon stämpelavgift vid utgivandet av obligationer; att i Finland kommunernas liksom statens och fastighetskreditinrättnings m. fl:s obligationer äro fria från stämpelavgift vid utgivandet; samt att i Danmark visserligen finnes stadgande om en stämpelavgift å kommunala obligationer, uppgående till 0.2 % eller en tredjedel av den svenska stämpeln, men att befrielse från stämpelavgift lämnats såväl i fråga om lån, vilka gemensamt för de danska stä-

derna (utom Köpenhamn) vid olika tillfällen under åren 1921—1928 upplagts av Købstadsforeningens laaneforening, som ock beträffande Köpenhamns stads lån. De svenska kommunerna intaga alltså i nu förevarande avseende en missgynnad särställning inom Norden.'

Svenska landstingsförbundets styrelse har därefter, under återopande av framställningen från Svenska stadsförbundets finansråd, i skrivelse den 6 december 1929 framhållit, att det av stadsförbundets finansråd m. fl. gjorda påståendet, att kommunerna i allt mera ökad utsträckning tillgodosåge sitt lånebehov icke genom obligationsemissioner utan genom upptagande av lån mot reverser, framförallt hos statens pensionsfond, för landstingens vidkommande gällde i alldeles särskilt hög grad. Av de under åren 1922—1927 upptagna landstingslånen, utgörande ett sammanlagt belopp av 62,047,003 kronor, komme sålunda allenast 4,440,000 kronor, eller 7.16 %, på obligationer, och alltsedan den 1 februari 1923, då Västmanlands läns landsting upptagit ett obligationslån å sistnämnda belopp, intill dagen för skrivelsen hade intet enda landsting anlitat obligationsvägen för tillgodosående av sitt lånebehov. Det kunde sålunda möjligen förmodas, att förevarande fråga icke vore av någon större betydelse för våra länskommuner. Vad finansrådet i sin skrivelse anført om den omförmälda fondstämpelns ogynnsamma inverkan å villkoren för kommunernas reverslån syntes emellertid hava fullt fog för sig. Med hänsyn därtill och då det rent principiellt icke kunde anses riktigt, att kommunernas obligationer stämpelbelades, medan vissa hypoteksinrättningar vore stämpelfria, hade landstingsförbundets styrelse ansett sig böra instämma i den av finansrådet gjorda framställningen och sålunda hemställa om befrielse från stämpelavgift för obligationer, som utfärdas av primärkommuner och landsting.

Över de båda framställningarna hava utlåtanden avgivits av *statskontoret, bank- och fondinspektionen* samt *fullmäktige i riksgäldskontoret*.

Statskontoret har i sitt utlåtande den 16 januari 1930 framhållit, att vid bedömandet av förevarande spörsmål syntes böra tagas i beaktande, att på primärkommunerna och landstingen under de senaste åren i alltmera vidgad omfattning lagts åtskilliga nya uppgifter, särskilt inom sjukvårdens område, samt att staten genom lämnandet av bidrag medverkat till fyllandet av såväl dessa uppgifter som andra ändamål, vilka det av ålder tillkommit nämnda samhällsorgan att draga försorg om. Med hänsyn till att de uppgifter det här gällde kompletterade den statliga verksamheten och i vissa fall ersatte denna, ansåge statskontoret goda skäl kunna anföras för att såväl primärkommunerna som landstingen medgäves stämpelfrihet för obligationer, som av dem utfärdades. Statskontoret förutsatte givetvis, att Kungl. Maj:ts tillstånd till upptagandet av dylikt obligationslån blivit i vederbörlig ordning lämnat. Den minskning i statens inkomster, som genom bifall till förevarande framställningar skulle uppstå, syntes för statsverket vara av jämförelsevis ringa betydelse i budgethänseende. Uppmärksammas finge även, att ifrågavarande stämpelkostnader i varje fall

Svenska
landstingsför-
bundets
styrelse.

Utlåtanden.

tatskontoret.

komme att i sista hand bäras av de skattskyldiga. Med hänsyn till vad sålunda anförts tillstyrkte statskontoret framställningarna.

Föredraganden i ärendet i statskontoret, sekreteraren Alve, har avgivit ett särskilt yttrande i ämnet, däri han — under anförande att stämpelavgiften å kommuners obligationer varit föremål för statsmakternas särskilda uppmärksamhet vid införandet av sagda beskattningsform och vid behandlingen år 1917 av frågan om förhöjning av berörda stämpelavgift, att de efter år 1917 kommunerna pålagda, allmänt samhällseliga bestyren som regel motsvarats av statsbidrag, täckande större delen av de härmed förändrade kostnaderna, varför de icke skäligen kunde tagas som anledning till befrielse från obligationsstämpeln, i all synnerhet som kommunernas upplåning givetvis ej alltid avsåge anskaffande av kapital för bestridande av kostnader föranledda av bestyr, som stode statens uppgifter nära, samt att, då obligationsstämpeln vore en engångsavgift, lagd på värdepapper, som hade en omloppstid av ett avsevärt antal år, och avgiften vore så låg som 0.6 procent av det upplånta kapitalet, det ej med fog syntes kunna sägas, att densamma influerade på den låneränta kommunerna kunde betinga sig eller att den utgjorde en bidragande orsak till att kommunerna under de senare åren i avsevärd omfattning övergått till reverslåneformen — förklarat sig för närvarande icke kunna tillstyrka åtgärder i framställningarnas syfte, i varje fall icke innan närmare utredning föreläge angående konsekvenserna — ekonomiska och andra — av ett beslut om borttagande av ifrågavarande stämpelpfikt, vilken utredning lämpligen syntes kunna vidtagas i sammanhang med förarbetena till den av 1929 års riksdag i skrivelse nr 314 begärda allmänna revisionen av stämpelavgifterna enligt 8 § stämpelförordningen.

Bank- och
fondinspek-
tionen.

I utlåtande den 20 januari 1930 har bank- och fondinspektionen — efter det ämbetsverket erinrat om förutnämnda framställningar angående befrielse för vissa inteckningsbolag från stämpelpfikt för av dem utfärdade obligationer samt hänvisat till att inspektionen i ett tidigare den 31 oktober 1928 avgivet yttrande, vartill jag torde få tillfälle att senare återkomma, tillstyrkt bifall till dessa — ytterligare anført:

'Även om det i nu förevarande ärende gjorda påståendet, att förefintligheten av stämpelpfikt för obligationer kunde medföra strängare räntevillkor vid primärkommuners och landstings upplåning mot revers, torde vara överdrivet, har inspektionen dock, med den ståndpunkt inspektionen intagit i sitt nyssnämnda utlåtande, icke funnit anledning att för sin del göra erinran emot den av stadsförbundets finansråd och landstingsförbundets styrelse sökta stämpelfriheten, detta så mycket mindre som man numera slagit in på den vägen att från stämpelavgift befria vissa i stämpelförordningen såsom enskilda handlingar betecknade beskattningsobjekt.'

Fullmäktige
i riksgälds-
kontoret.

Fullmäktige i riksgäldskontoret hava i utlåtande den 30 januari 1930 förklarat, att de i likhet med statskontoret funnit goda skäl kunna an-

föras för, att såväl primärkommunerna som landstingen medgåves frihet från stämpel för obligationer, som av dem utfärdas. Såsom framginge av de av Svenska stadsförbundets finansråd meddelade sifferuppgifterna, hade under de senaste åren inträtt en stark minskning av de kommunala obligationslånen, i det att kommunerna numera i allt större utsträckning kunde fylla sitt lånebehov genom lån mot reverser hos statens pensionsfond, livförsäkringsbolag, kassor o. d. Den statsfinansiella betydelsen av ifrågakvarande obligationsstämpel vore därför numera så ringa, att ur budgetsynpunkt några betänkligheter mot dess borttagande ej syntes föreligga. Vid sådant förhållande hade fullmäktige ansett sig kunna tillstyrka bifall till de föreliggande framställningarna.

Jag övergår härefter till att behandla de framställningar, som avse befrielse från stämpel för obligationer, utgivna av vissa inteckningsbolag. Begäran om vidtagande av åtgärder i sådant syfte inkom i maj 1928 från Stockholms intecknings garanti aktiebolag, Göteborgs intecknings garanti aktiebolag, Gävle inteckningsgarantiaktiebolag, Skånska intecknings aktiebolaget i Malmö, Hälsingborgs intecknings garanti aktiebolag, Aktiebolaget Göteborgs hypotekskassa och Aktiebolaget Stockholms hypotekskassa samt i augusti 1928 från Aktiebolaget Stockholms tomträttskassa. Sedan utlåtanden över dessa framställningar inhämtats från vederbörande myndigheter, upprepades den gjorda hemställan dels i skrivelse den 12 januari 1929 från samtliga ifrågakvarande bolag med undantag för Aktiebolaget Stockholms tomträttskassa dels ock i skrivelse den 5 december 1929 från bolagen i fråga förutom Aktiebolaget Stockholms hypotekskassa. Även över dessa senare framställningar hava utlåtanden avgivits av vissa myndigheter.

*Intecknings-
kreditaktie-
bolag.*

Då den senaste skrivelsen av den 5 december 1929 i huvudsak innefattar även de synpunkter och den utredning, som åberopats i de tidigare skrivelserna, torde det vara tillräckligt att nu återgiva det huvudsakliga innehållet i denna skrivelse.

*Framställning
från Stock-
holms inteck-
nings garanti
aktiebolag
m. fl.*

Efter det sökandena däri till en början erinrat, att från obligationsstämpel äro befriade dels svenska statens obligationer och dels obligationer, utgivna av Sveriges allmänna hypoteksbank, konungariket Sveriges stadshypotekskassa, Svenska bostadskreditkassan och Svenska skeppshypotekskassan, anföres vidare i skrivelsen:

’Frånsett svenska staten åtnjutes sålunda stämpelfrihet av vissa halvstatliga institutioner med uppgift att förmedla kredit, huvudsakligen på fastighetsområdet. De enskilda fastighetskreditanstalterna och de med dem jämförliga instituten för tomträttsbeläning — i det följande sammanfattade under benämningen »inteckningskreditanstalterna» — äro däremot för sina obligationsemissioner underkastade stämpelplikt på samma sätt som övriga enskilda obligationsutgivare. Detta förhållande måste enligt vår mening anses oberättigat och ej minst ur det allmänna synpunkt olämpligt.

Det må först framhållas, att obligationsstämpeln när det gäller kapi-

talanskaffningen för inteckningskreditanstalter har en helt annan betydelse än den har för andra enskilda låntagare såsom industri- och trafikbolag. Stämpeln utgör för dessa senare en vid investering av främmande kapital för produktiva ändamål knuten omkostnad av ringa betydelse för rörelsen i dess helhet. I ett industriföretag utgör stämpelkostnaden för upptagna obligationslån för exempelvis anläggning av en fabrik en vid sidan av övriga omkostnadsposter såsom arbetslöner, utgifter för råmaterial och räntor å nedlagt kapital så obetydlig del av produktionskostnaderna, att det näppeligen faller någon in att räkna därmed. För bostadskreditens vidkommande ligga förhållandena helt annorlunda till. I kostnaden för den nyttighet, som inteckningskreditanstalterna med tillhjälp av upptagna obligationslån tillhandahålla — det längre eller kortare inteckningslånet — utgör obligationsstämpeln en förhållandevis vida viktigare beståndsdel än i priset på vilken som helst industri- och trafikbolagen hava vidare ofta möjlighet att tillgodose sitt kreditbehov på annat sätt än medelst obligationsemissioner och därmed undgå stämpeln; inteckningskreditanstalterna äro däremot för anskaffande av medel för sin verksamhet — fränsett det egna ofta relativt obetydliga kapitalet — helt hänvisade till upptagande av obligationslån. Industri- eller trafikbolaget är självt låntagaren, som direkt drager vinst av den nyttighet, lånet förskaffat honom; inteckningskreditanstalten åter är allenast en *förmedlare* av kredit; detta är, såsom nedan närmare skall beröras, av väsentlig betydelse för obligationsstämpelns verkningar.

Vidare må påpekas, att själva det ändamål, vilket de ifrågavarande kreditanstalternas kapitalanskaffning tjänar, är ur allmän synpunkt av ett speciellt intresse med social betoning. Vid upprepade tillfällen har med skärpa framhållits, att en väl organiserad tillförsel av kredit är av grundläggande vikt för en sund utveckling på fastighetsmarknadens område. En riklig och billig kreditgivning är en väsentlig förutsättning för lösningen av bostadsfrågan, vilken är av så utomordentligt samhällseligt intresse och föranlett betydande ekonomiska uppoffringar från det allmännas sida. Det var också i främsta rummet önskan att bereda så billig fastighetskredit som möjligt, vilken anfördes som motiv för stämpelfrihet för stadshypotekskassans obligationer; det under innevarande år fattade beslutet om stämpelfrihet jämväl för Svenska bostadskreditkassan har ytterligare markerat denna synpunkt. Att bibehålla beskattningen av obligationer, som utgivnas av enskilda anstalter för tillgodoseende av just dessa samma ändamål, förefaller vara mindre rationellt, då denna beskattning för ifrågavarande anstalter allvarligt försvårar fyllandet av en uppgift, vilken ur det allmännas synpunkt framstår såsom särskilt angelägen. Och för inteckningsbolagens del gäller dessutom att beskattningen drabbar den för ifrågavarande samhällsintresse arbetande förmedlaren men icke vare sig kapitalets ägare eller den, som utnyttjar detsamma.

Av vad ovan anförts torde framgå, att inteckningskreditanstalterna i förevarande avseende intaga en *noga markerad särställning i förhållande till andra stämpelpfikt underkastade enskilda företag*. De höra i fråga om såväl verksamhetsområdet som arbets sättet intimt ihop med den grupp av institutioner, som uttryckligen medgivits befrielse från stämpelpfikt. I själva verket bleve gränslinjen mellan stämpelfria och stämpelpfiktiga obligationer vida mindre godtycklig än den nuvarande, därest de

enskilda inteckningskreditanstalterna överfördes från den senare gruppen till den förra. Några bärande skäl för ett åtskiljande av de halvstatliga och de enskilda företagen lära icke förefinnas.

Det torde böra erinras, att det banbrytande arbetet på fastighetskreditområdet utfördes av inteckningsbolagen. Vid mitten av 1800-talet gjordes förgäves upprepade ansträngningar att förmå statsmakterna att lämna sitt stöd åt ordnandet av fastighetsbelåningen i städerna. Det var de på enskilt initiativ tillkomna bolagen, som då inträdde och även lyckades bringa reda i inteckningskrediten i våra större stadssamhällen och råda bot på de all sund utveckling hämmande missförhållanden, som särskilt tidvis rådde härutinnan. Inteckningsbolagen hava otvivelaktigt alltjämt en viktig uppgift att fylla. De hava en sedan decennier inarbetad kundkrets med ständigt växande kreditbehov. Deras karaktär av helt enskilda institutioner gör, att de måhända i viss mån kunna smidigare anpassa sig efter mera speciella önskningskrav än de halvstatliga företagen. Vidare är att märka, att inteckningsbolagen genom sin byggnadskreditivrörelse fylla ett viktigt behov för nybyggnadsverksamheten, som icke alls tillgodoses genom de av staten stödda anstalterna.

Att ett flertal institut av olika typer sida vid sida verka på ifrågasvarande område kan ej gärna leda till annat än ett bättre betjäande av kreditbehoven. Inteckningsbolagen vilja i detta sammanhang taga fasta på och understryka ett av bostadskreditsakkunniga gjort uttalande, att konkurrensen mellan olika kreditinstitut otvivelaktigt är ägnad att motverka uppkomsten av slentrian och byråkratism samt befrämja värdefulla initiativ till fromma för den lånesökande allmänheten. Men för att de enskilda kreditinstituten skola kunna fylla sin uppgift att i tävlan med de halvstatliga instituten tillgodose behovet av inteckningsbelåning, får denna tävlan ej från det allmännas sida göras alltför ojämn. Den skulle annars till det allmännas egen skada betagas den sunda stimulans, som ligger däri, att båda parterna kunna utveckla sina krafter och den ena icke nedtryckes av en tyngande handicap.

Vad tomträttskassorna beträffar, så ankommer på dem att så gott som ensamma fylla den viktiga uppgiften att finansiera bebyggelsen å de stora med tomträtt upplåtta villastadsområdena i våra största städer. Bebyggelsen å dessa »ytterområden» avser anskaffandet av egna hem, mestadels åt tjänstemän och arbetare med begränsade resurser. Verksamheten måste därför anses vara fullt lika viktig och samhällsgagnande som exempelvis den nystartade bostadskreditkassans, vilken bland annat avser kreditgivning för egna hem med äganderätt.

I fråga om verkningarna för inteckningsbolagen av nuvarande stämpelpfikt för obligationer framhålles följande:

Tomträttskassornas utlåningsränta står i direkt proportion till räntan och kostnaderna för deras upplåning; den dessa kassor i motsats mot bostadskreditkassan påvilande obligationsstämpeln utgör sålunda för tomträttsinnehavare vid jämförelse med fastighetsägare en direkt tunga, vilken icke kan anses motiverad, särskilt i betraktande av att tomträttsinstitutets utveckling ju är en angelägenhet, som eljest varit föremål för statsmaktens särskilda omsorger.

För inteckningsbolagens del verkar obligationsstämpeln på ett annat men ej mindre betydelsefullt och olyckligt sätt. I sin verksamhet räkna

dessas bolag — särskilt då ränteläget är lågt — med en mycket obetydlig marginal mellan upplåningskostnader och utlåningsränta. Till närmare belysande av detta förhållande må meddelas följande exempel: Kostnaderna (inklusive stämpel) för ett av Stockholms in-tecknings garanti aktiebolag i början av år 1928 emitterat $4\frac{1}{2}$ procents lån utgjorde i runt tal 1.7 procent av lånenettot, medan samtidigt av bolaget utlämnades in-teckningslån mot $4\frac{3}{4}$ procents ränta bundna i 10 och 20 år. I den mån av de upplånta medlen lån utlämnades på tio år, åtgår årligen för amor-tering av stämpelkostnaden 0.077 procent; av marginalen återstår här-efter såsom vinst endast 0.033 procent eller alltså mindre än hälften av stämpelamorteringskostnaden. I den mån uppgörelse kunde träffas om 20-årslån, stiger vinsten till omkring 0.12 procent årligen. Och denna yt-terligt ringa vinstmarginal har sedan att bära sin anpart av bolagets förvaltningskostnader.

Det framgår härav, att obligationsstämpeln har en högst väsentlig be-tydelse för in-teckningsbolagens rörelse. I motsats mot vad fallet är vid exempelvis industri- och trafikbolagens upplåning drabbar såsom ovan nämnts denna stämpel icke den verkliga låntagaren som en ringa del om hans övriga kostnader; ränteläget för in-teckningslånen är fastlåst till en låg nivå av den starka konkurrensen och ett överflyttande på låntaga-ren av stämpelkostnaden är uteslutet; pålagan träffar låneförmedlaren och utgör en väsentlig anpart av hans marginal för täckande av med rörelsen förenade kostnader ävensom den risk, vilken är förbunden så-väl med emitterandet av obligationslån som med utlåningen av de upp-lånta medlen. Faktiskt har vid upprepade tillfällen, just på grund av obligationsstämpeln, den räntemarginal, med vilken kunnat kalkyleras, beräknats i sin helhet åtgå för täckande av lånekostnaderna. *Under så-dana förhållanden kan naturligen någon obligationsemission icke komma till stånd* och stämpeln verkar då rent *prohibitivt* på in-teckningsbolagens rörelse.'

Till utredning i detta hänseende åberopa sökandena nedanstående jämförelse mellan stadshypotekskassans och de enskilda in-teckningsbola-gens obligationsemissioner alltifrån stadshypotekskassans tillkomst, i vil-ken jämförelse även angivits storleken av de av bolagen erlagda obliga-tionsstämpelbeloppen, varjämte sökandena i detta sammanhang anmärka, att exakta siffror å huru stor del av upplagda obligationslån, som verk-ligen emitterats, i vissa fall icke finnas att tillgå, vadan de nedan an-givna finge betraktas som maximisiffror.

Å r	Konungariket Sveriges stads- hypotekskassa emitterat	Inteckningsbolag och tomträttskassor emitterat	Obligationsstämpel för tecknings- bolag och tomt- rättskassor
1910	60,480,000	3,860,000	11,580: —
1911	61,920,000	2,000,000	6,000: —
1912	—	8,513,760	25,541: 40
1913	20,000,000	8,000,000	24,000: —
1914	15,425,000	3,526,000	10,578: —
1915	19,755,500	8,500,000	25,500: —
1916	10,361,000	10,000,000	30,000: —
1917	13,610,000	2,250,000	6,750: —
1918	2,539,500	—	—
1919	2,920,500	9,854,000	59,124: —
1920	1,895,500	5,083,000	30,498: —
1921	9,802,000	4,864,000	29,184: —
1922	53,967,000	8,914,000	53,484: —
1923	36,996,000	14,585,000	87,510: —
1924	29,204,000	3,045,000	18,270: —
1925	33,504,000	17,020,000	102,120: —
1926	50,707,000	3,250,000	19,500: —
1927	39,215,000	3,500,000	21,000: —
1928	73,246,000	9,162,000	54,972: —
1929 ¹ / ₁ — ³⁰ / ₀	37,492,000	908,000	5,448: —
	572,900,000	126,734,760	621,611: 40

Sökandena hava därefter hävdadt, att den omständigheten, att kostnaden för stämpelavgiften vore förhållandevis ringa, icke finge tagas till intäkt för påstående att den icke skulle vara av någon avgörande betydelse för resultatet av bolagens rörelse. De anföra härutinnan:

'Det är riktigt att summan är obetydlig. Men just skatteintäktens ringhet utgör ju det bästa beviset för att skatten verkar rent prohibitivt, inskränkande å den rörelse på vilken skatten utgår. Förhållandet är fullkomligt analogt med det som råder ifråga om en skyddstull: en obetydlig inkomst av en sådan tull innebär ingalunda, att den med lätthet bäres av det varuslag, som den avser, utan utgör just kriteriet på tullens effektivitet såsom skydd mot varans införande. Obligationsstämpeln verkar som en skyddstull — och en mycket effektiv sådan — mot den kapitaltillförsel till bostadsmarknaden, som sker genom teckningsbolagen. En sådan påföljd har förvisso icke varit förutsedd och ännu mindre åsyftad vid obligationsstämpelns införande på sin tid; ett vidmakthållande av en dylik stämpelskatt sedan dess olyckliga verkan klart ådagalagts, lärer näppeligen vara förenligt med det allmännas intresse.

Inteckningsbolagens framställning hänför sig således ingalunda till någon önskan att ernå en förmånlig undantagsställning; de åsyfta i stäl-

let att bliva befriade ur den ogynnsamma undantagsställning, i vilken de befinna sig, genom att gränsen mellan stämpelfria och stämpelbelagda företag skall dragas på ett ur det allmännas egen synpunkt rationellt sätt; de anse det blott skäligt, att de icke genom ett bibehållande av stämpelplikten skola direkt hindras att fullfölja sin erkänt viktiga uppgift i det ekonomiska livet utan erhålla möjlighet att verkligt effektivt tjäna det eljest av det allmänna så omhuldade målet: en rationellt ordnad, riklig och billig kreditgivning till fastighets- och speciellt bostadsmarknaden.

Att den begärda lättningen skulle kunna av bolagen utnyttjas till att förskaffa sig en obehörig vinst behöver icke befaras; konkurrensen med övriga långivare utgör nämligen en verksam regulator på utlåningsräntans höjd och därmed också på vinstmarginalen. Ännu mindre är att frukta, att in-teckningsbolagen skulle störande ingripa på de senare tillskapade halvstatliga institutionernas utveckling: dessa hava ändock en mycket gynnsam särställning därigenom, att de äro frikallade från skattskyldighet till stat och kommun och icke hava något eget kapital att förränta.

Ur statsfinansiell synpunkt lär borttagandet av stämpelplikten för in-teckningskreditanstaltens obligationsemissioner icke behöva möta nämnvärda betänkligheter. I förhållande till den sammanlagda stämpelinkomsten av omkring 50 miljoner kronor utgöra de från dessa anstaltens obligationsemissioner härflytande avgifterna å i genomsnitt 31,000 kronor per år en oväsentlig summa. Beloppet är även mycket ringa vid jämförelse med de inkomstposter, omkring 6 miljoner kronor, som berördes av den av årets riksdag — likaledes till undanröjande av irrationella beskattningsgrunder — företagna ändringen med avseende å stämpelavgiften å växlar m. m. Efterskänkandet av nu ifrågavarande obetydliga belopp torde i själva verket komma att mer än väl uppvägas av de fördelar för bostadskreditväsendet och därmed indirekt för det allmänna, som en därav möjliggjord livligare kapitalförmedling genom in-teckningskreditanstalterna skulle komma att medföra.

Det torde böra framhållas, att de in-teckningskreditanstalterna motsvarande enskilda organisationerna i såväl Finland som Norge äro frigtagna från eljest å enskildas obligationer utgående stämpelskatt. I Danmark, varest fastighetskreditgivningen arbetar helt och hållet på kooperativ grundval, äro »kreditföreningarna» till och med bättre ställda än kommunerna, vilka i princip äro underkastade obligationsstämpel ehuru befrielse ofta plägar medgivas. Sverige intager sålunda i detta avseende en särställning, som näppeligen torde vara grundad i sakförhållanden.

Utlåtanden. Utlåtanden i ärendet hava avgivits av de s. k. 1926 års bostadskreditsakkunniga, bank- och fondinspektionen, statskontoret och fullmäktige i riksgäldskontoret.

1926 års bostadskreditsakkunniga. 1926 års bostadskreditsakkunniga hava i utlåtande den 15 maj 1928 över in-teckningsbolagens första framställning, efter erinran om dessas värdefulla insatser på fastighetskreditens område, vidare yttrat bland annat:

Det syntes ej kunna bestridas, att nu gällande obligationsstämpel utgjorde en besvärande belastning för sökandena. Fastighetskreditgivningen, särskilt vad anginge dess grundläggande och mest omfattande om-

råde, primärlånen, rörde sig nämligen otvivelaktigt numera här i landet med en ganska obetydlig marginal mellan upp- och utlånta medel. Denna marginal beskures för in-teckningsbolagens del kraftigt av obligationsstämpeln, vilken här finge samma verkan som en omsättningsskatt, som stode i direkt förhållande till beloppen emitterade obligationer men utginge oberoende av rörelsens resultat. Den utövade av angivna skäl säkerligen en hämmande effekt på utvecklingen av ifrågavarande instituts verksamhet och försvagade därigenom avsevärt deras förmåga att medverka till fastighetskreditbehovets tillgodoseende. Ur allmän synpunkt syntes det därför vara ett önskemål, att de enskilda fastighetskreditanstalterna bleve befriade från detta hinder i deras rörelse, så att möjlighet lämnades dem att under något mera jämnställda förhållanden med de på kooperativ grund uppbyggda statsunderstödda kreditorganisationerna fortsätta sin verksamhet. Då härtill komme, att ifrågavarande stämpelbelopp ur statsfinansiell synpunkt syntes vara relativt betydelse-löst, ansåge sig de sakkunniga böra förorda bifall till ansökningen.

Bank- och fondinspektionen har den 31 oktober 1928 avgivit utlåtande över de under det året inkomna framställningarna om stämpelfrihet och därvid anfört:

Bank- och
fondinspek-
tionen.

Inspektionen kunde vitsorda betydelsen av det arbete, som fastighetskreditanstalterna nedlagt inom sitt verksamhetsområde. Enligt inspektionens mening borde man därför tillse, att icke från det allmännas sida anordningar vidtoges eller bibehölles, vilkas betydelse för det allmänna i väsentligare mån understege dess nackdelar för fastighetskreditanstalternas verksamhet. Av vad i ärendet anförts framginge å ena sidan, att obligationsstämpelavgiftens erläggande, såvitt anginge obligationer utfärdade av nu ifrågavarande anstalter, hade en ringa statsfinansiell in-nebörd. Å andra sidan hade det påvisats, hurusom stämpelavgiften hade en hindrande inverkan på fastighetskreditanstalternas rörelseutveckling, särskilt i konkurrens med andra kreditgivare på samma område, vilka icke drabbades av denna pålaga. Vid sådant förhållande ville inspektionen tillstyrka, att åtgärder vidtoges för att bereda de enskilda fastighetskreditanstalterna den sökta stämpelfriheten. Denna förmån syntes då böra tillkomma jämväl anstalter, vilka hade till ändamål att bereda kredit mot in-teckning i tomträtt.

I förnyat utlåtande den 20 januari 1930 i anledning av in-teckningsbo-lagens senaste skrivelse i ärendet har bank- och fondinspektionen yttrat, att vad i densamma anförts styrkt inspektionen i den meningen, att fram-ställningen vore värd att bifallas. Särskilt hade inspektionen därvid fäst sig vid det av sökandena angivna förhållandet, att i grannländerna stäm-pelplikt icke förefunnes för sådana obligationer, varom nu vore fråga. In-spektionen kunde i denna del tillägga, att Den Danske Landmansbank, vilken tidigare varit ett helt enskilt företag, sedan lång tid tillbaka åtnjöte stämpelfrihet för av banken utfärdade s. k. hypoteksobligationer.

Statskontoret har avgivit utlåtande i ärendet dels den 7 februari 1929 och dels den 16 januari 1930.

Statskontoret.

I utlåtandet den 7 februari 1929 ställde statskontoret sig avvisande mot den ifrågasatta stämpelfriheten under anförande:

'Med allt erkännande av betydelsen av sökandebolagens verksamhet såsom förmedlare av kapital till affärsverksamheten på fastighets- och tomträttsområdet, måste statskontoret likväl uttala sina betänkligheter mot att sökandebolagen genom en undantagslagstiftning befrias från en skattepålaga, som gäller för alla här i riket utfärdade obligationer utom svenska statens, Sveriges allmänna hypoteksbanks och konungariket Sveriges stadshypotekskassas. Om ytterligare befrielse från denna stämpel-skatt skulle finnas påkallad, läser, såsom redan i ärendet framhållits, krav i sådant avseende med större berättigande kunna resas såväl av kommuner, som genom utsläppande av obligationer anskaffa kapital för bekostande av anläggningar för skolor, sjukhus eller andra allmänna ändamål, som av landstingen.

Det har i de gjorda ansökningarna framhållits, att befrielse från stämpelpfikt redan medgivits just beträffande obligationer, utfärdade av två företag på fastighetskreditens område, nämligen Sveriges allmänna hypoteksbank och konungariket Sveriges stadshypotekskassa. I anledning härav tillåter sig statskontoret erinra, att det av bevillningsutskottets vid 1904 års riksdag betänkande nr 12 och nådiga propositionen till 1909 års riksdag nr 214 synes framgå, att sagda befrielse från stämpelpfikt beviljats av den särskilda anledning att berörda företag, som fått sina grundfonder tillskjutna av staten, kunde vid utsläppande av obligationslån å den utländska lånemarknaden komma i åtnjutande av de förbättrade lånevillkor sagda statsgaranti borde medföra endast under förutsättning att deras obligationer även visade det yttre tecken av statlig auktorisation, som läge i frihet från stämpel.

I anledning av vad sålunda anförts och då det icke synes vara ådaga-lagt att ifrågavarande stämpelavgift för sökandebolagen är så betungande att den kan sägas förhindra ett fortsatt bedrivande av deras nu omhandlade verksamhet, anser sig statskontoret icke kunna tillstyrka bifall till förevarande framställningar, utan får ämbetsverket i underdå-nighet hemställa, att desamma icke måtte föranleda någon Eders Kungl. Maj:ts vidare åtgärd.'

I sitt senare utlåtande den 16 januari 1930 har statskontoret emellertid med hänsyn till dåmera inträffade förhållanden ansett sig böra uppgiva sina betänkligheter och tillstyrka bifall till in-teckningsbolagens framställning. Ämbetsverket har under hänvisning till sitt föregående utlåtande an-fört följande:

'Sedan detta yttrande avgavs hava emellertid två omständigheter av vikt för bedömande av förevarande fråga tillkommit, nämligen dels in-rättandet av svenska bostadskreditkassan med grundfond bildad av stats-medel, dels ock medgivande av frihet från emissionsstämpel för kassans obligationer. Genom denna kassas tillkomst kunna förhållandena anta-gas bliva sådana, att de enskilda anstalterna med sin i förhållande till den av staten understödda kassan mindre gynnsamma ställning få svårt att hålla sig uppe i den skärpta konkurrensen på fastighetskreditanstal-ternas område. Då det är allmänt vitsordat, att de enskilda anstalterna på ett förtjänstfullt sätt fylla sina uppgifter och deras fortsatta verk-samhet synes önskvärd för utvecklingen av fastighetskreditväsendet, lä-

rer det kunna anses motiverat, att staten bereder dem den lättnad i konkurrensen, som rimligen kan begäras. En åtgärd i sådan riktning är medgivande för de enskilda anstalterna av samma stämpelfrihet för deras obligationer, som enligt beslut av 1929 års riksdag tillkommer kassan. Statskontoret anser sig därför icke längre kunna vidhålla sin avvisande ståndpunkt i frågan. Den av statskontoret i dess förra utlåtande omnämnda konsekvensen av en dylik stämpelfrihet eller att motsvarande anspråk skulle framställas från kommunernas sida, bör enligt ämbetsverkets mening icke föranleda till att den begärda förmånen ej medges, utan statskontoret anser sig i stället, på sätt framgår av dess samtidigt härmed avgivna utlåtande angående begärd stämpelfrihet för kommunobligationer, böra tillstyrka jämväl denna framställning.

Slutligen vill statskontoret icke underlåta att erinra om att 1929 års riksdag i skrivelse till Eders Kungl. Maj:t (nr 314) anhållit om en allmän revision av stämpellagstiftningen, i vad densamma avser avgifter, som utgå enligt 8 § stämpelförordningen. Denna framställning är för närvarande beroende på Eders Kungl. Maj:ts prövning. Det synes emellertid icke förefinnas tillräcklig anledning att uppskjuta avgörandet av nu förevarande fråga för att densamma skulle prövas i samband med berörda, synnerligen omfattande och vittutseende revision. Den nu begärda stämpelfriheten är nämligen en detalj, som är fullkomligt fristående från frågan om stämpelsatsernas belopp och de av riksdagen angivna synpunkter, varur dessa böra prövas.

Föredraganden i ärendet, sekreteraren Alve, har dock ansett, att efter statskontorets tidigare utlåtande intet inträffat som vore av den betydelse, att det kunde direkt föranleda en ändrad uppfattning. Det framlagda förslaget syntes vara av sådan principiell betydelse, att det i varje fall icke borde genomföras förrän i samband med den av riksdagen begärda revisionen av stämpellagstiftningen.

I utlåtande den 7 december 1928 yttrade fullmäktige i riksgäldskontoret, att genom bifall till de då föreliggande framställningarna gränsen mellan stämpelbelagda och stämpelfria obligationer skulle på ett enligt fullmäktiges uppfattning ganska godtyckligt sätt rubbas till förmån för sökandebolagen. Detta måste ej blott i och för sig framkalla betänkligheter utan även medföra vittgående konsekvenser beträffande stämpelplikten för kommuner och landsting och eventuellt jämväl andra låntagare. Då därtill komme, att stämpelutgifterna för ifrågavarande fastighetskreditanstalter omöjligen kunde vara av någon avgörande betydelse för resultatet av deras rörelse, ansåge sig fullmäktige för sin del böra avstyrka bifall till framställningarna.

Under framhållande att det huvudsakliga skälet för fullmäktiges avstyrkande varit, att kommuner och landsting med ännu större fog än inteckningsbolagen syntes kunna göra anspråk på frihet från obligationsstämpel, hava emellertid fullmäktige i skrivelse den 30 januari 1930 — med hänvisning till sitt samma dag avgivna yttrande över framställningarna från Svenska stadsförbundets finansråd och Svenska landstingsförbundets styrelse, däri de funnit sig böra tillstyrka stämpelfrihet

Fullmäktige i
riksgäldskontoret.

för av kommuner och landsting utfärdade obligationer — anført, att de under förutsättning att sådan stämpelfrihet komme till stånd och då de från ifrågavarande kreditanstalter inflytande obligationsstämpelmedlen ej hade nämnvärd statsfinansiell betydelse, ansett sig, jämväl under åberopande av vad statskontoret anført i sitt yttrande av den 16 januari 1930, numera sakna anledning att motsätta sig bifall till berörda kreditanstalters föreliggande framställning.

Departements-
chefen.

Såsom statskontoret framhållit hava landsting och kommuner under de senaste åren belastats med åtskilliga nya uppgifter, som komplettera den statliga verksamheten. De medel, som erfordras för dessa uppgifters lösande, äro landstingen och kommunerna i betydande utsträckning hänvisade att anskaffa genom upptagande av lån. Vid angivna förhållanden lærer med fog kunna göras gällande, att staten bör befria dessa låntagare från den extra belastning, obligationsstämpeln innebär. Då härtill kommer, att den statsfinansiella betydelsen av ifrågavarande stämpelavgift är förhållandevis ringa — enligt från generalpoststyrelsen införskaffad uppgift har under de senast förflutna fem åren i stämpelavgift för av kommuner utgivna obligationer influtit i medeltal omkring 80,000 kronor under det att landstingen alls icke erlagt någon obligationsstämpel — hava nu ifrågavarande framställningar synts mig böra vinna bifall. Det skulle emellertid kunna ifrågasättas, om ej den slutliga omprövningen av förevarande spörsmål borde få något anstå. I anledning av föregående års riksdags skrivelse nr 314 har jag nämligen för avsikt att hemställa om bemyndigande att utse en eller flera sakkunniga att inom departementet biträda med utredning om en mera allmän revision av stämpellagstiftningen, särskilt i vad densamma avser avgifter, som utgå enligt 8 § stämpelförordningen. Det kunde då synas lämpligt, att förevarande fråga först i detta sammanhang företoges till avgörande. Då emellertid andra ändringar i stämpelförordningen nu böra vidtagas och ett bifall till framställningarna knappast lærer kunna anses innebära ett föregripande av den kommande utredningen, har jag ansett frågan nu böra föreläggas riksdagen. Jag föreslår alltså, att bland de obligationer, för vilka stämpelfrihet äger rum, upptagas även landstings och kommuners obligationer.

Beträffande härefter spörsmålet om stämpelfrihet för inteckningsbolagens obligationer har jag ställt mig tveksam. Stämpelfrihet för dessa obligationer komme att undantaga dylik kapitalanskaffning från en kapitalomsättningsskatt, som fortfarande träffar upplåningen i obligationsform i allmänhet. Emellertid må det ej förbises, att dessa bolag otvivelaktigt hava en plats att fylla vid sidan av såväl konungariket Sveriges stadshypotekskassa som den år 1929 inrättade Svenska bostadskreditkassan, vilka båda äro försedda med statlig grundfond och vilka enligt vad förut nämnts åtnjuta frihet från obligationsstämpel. Härvidlag är bland annat att märka, att åtminstone de större av bolagen, i

olikhet mot kassorna, lämna byggnadskreditiv. Det har av de hörda myndigheterna vitsordats, att bolagen på ett förtjänstfullt sätt fyllt sina uppgifter. Mot bolagens befriande från stämpeln synas ur statsfinansiell synpunkt betänkligheter icke möta. Det belopp, bolagen under de senaste fem åren i medeltal för år erlagt i stämpel för obligationer, uppgår nämligen enligt generalpoststyrelsens uppgift till allenast omkring 37,000 kronor. Jag har alltså stannat vid den meningen, att ifrågavarande bolags lånerörelse skäligen borde komma i åtnjutande av samma stämpelfrihet, som tillkommer de nyssnämnda halvstatliga inrättningarna. På grund härav och då den av mig nyss omförmälda utredningen ej heller beträffande denna frågas avgörande lärer böra föranleda uppskov, får jag tillstyrka, att ändring i stämpelförordningen vidtages i den av mig angivna riktningen. I 8 § stämpelförordningen torde således böra införas bestämmelse om stämpelfrihet för obligationer, utfärdade av svenskt aktiebolag, som har till ändamål att idka belåning av fast egendom eller tomt rätt. En dylik bestämmelse — vilken i viss mån anknyter till det uttryckssätt, som användes i 1 § lagen den 22 juni 1911 om vissa aktiebolag, som driva lånerörelse, sådant detta lagrum skall lyda från och med den 1 juli 1930 (jämför proposition nr 7 till 1930 års riksdag och riksdagens skrivelse nr 46) — skulle väl efter ordalagen bliva tillämplig, förutom å sökandebolagen och med dem likartade bolag, jämväl å bankaktiebolag. Då bankaktiebolag emellertid på grund av stadgandet i 51 § lagen den 22 juni 1911 om bankrörelse är förhindrat att utfärda obligationer, kommer bestämmelsen i verkligheten icke att medföra någon förmån för bankaktiebolagen. Det må här anmärkas, att nyssnämnda paragraf i banklagen icke är tillämplig å Stockholms intecknings garanti aktiebolag (se 260 § 7) samma lag).

De av mig ifrågasatta ändringarna i stämpelförordningen lära böra träda i kraft den 1 juli 1930, dock böra ändringarna i 3 § beträffande rubrikerna *trafikkort* och *underrättelse* ävensom i 7 § i fråga om stämpelfrihet för sjukvårdsläkare träda i kraft först den 1 januari 1931. Vad särskilt angår tiden för ikraftträdandet av rubriken *körkort* i 3 § tillåter jag mig erinra, att chefen för försvarsdepartementet vid beräkning av det under punkten 34 av fjärde huvudtiteln i statsverkspropositionen till årets riksdag (sid. 218—219) upptagna reservationsanslaget till anskaffning, underhåll och drift av motorfordon utgått från, att under budgetåret 1930/1931 någon avgift icke skulle utgå för körkort, som utfärdas för förare i militär tjänst.»

Föredraganden uppläser härefter ett inom finansdepartementet upprättat förslag till förordning om ändring i vissa delar av förordningen den 19 november 1914 (nr 383) angående stämpelavgiften samt hemställer, att Kungl. Maj:t måtte genom proposition föreslå riksdagen att antaga samma förslag.

Kungl. Maj:ts proposition Nr 258.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställen förordnar Hans Kungl. Höghet Kronsprinsen-Regenten, att till riksdagen skall avlätas proposition av den lydelse, bilaga till detta protokoll utvisar.

Ur protokollet:

Olga Gjörloff.